

## A bírálóbizottság értékelése

A doktori értekezés a hivatásos és laikus bírák szelekciójának, a szignálási rendszereknek, a bírák fegyelmi felelősségre vonhatóságának, végső esetben eltávolíthatóságának kérdéseivel foglalkozik, eddig nem látott részletességgel, kiegészítve mindezt a laikus bírák közreműködésének összehasonlító vizsgálatával. A négy témakör között a kohéziót a bírói függetlenség és pártatlanság problémájának részletes körüljárása teremti meg. A mű komplex, színvonalas jogszociológiai, jogösszehasonlító, rendszerszemléletű tanulmány, ami ugyanakkor kevésbé érinti a konkrét jogi megoldásokat. Némileg hiányzik egy markáns összefoglalás az európai jogállamok igazgatási modelljeinek összehasonlításáról. Kérlelt, önálló, gondolatgazdag, megalapozott következtetéseket tartalmazó munka. Az intézményes összehasonlítás nagy érdeme, hogy hozzásegít az elemzés esetlegességei fölé emelkedéshez. Szerző szövegéből eljutunk az ilyen következtetésekhez, de alkalmanként maga is határozottabban fogalmazhatott volna meg ilyen állításokat.

Alapvető tudományos eredményének tekinthető, hogy a hagyományos értékeket relativizálni, vagy éppen tagadni próbáló mai világban igazolta az igazságszolgáltatással szemben támasztható bizonyos egyetemes elvek örök érvényét, a tételes jog változásai ellenére. Hangsúlyos általános megállapítása, hogy a bírói hatalom szervezeti függetlenedése (és növekedése) természetes következményként vonta maga után a számonkérhetőség igényét. Ez azonban könnyen veszélybe sodorhatja az egyébként is törékeny személyes autonómiát.

Rámutat, hogy a kelet-közép európai országok történelmében, a megelőző korszak pártállami tapasztalatai okán hatványozottan fontos szerepe van a kormányzatoktól, a végrehajtó hatalomtól független igazságszolgáltatásnak. Ennek azonban feltételei vannak, melyek megteremtése, illetve megerősítése nagyobb társadalmi támogatást igényel.

Badó Attila bizonyította, hogy a hatalmi ágak elválasztásának gyakorlata, ezen belül a bírói hatalom elkülönülése és annak garanciájaként a bírói függetlenség lényege nem a hangzatos elvekben, hanem nagyon is a praktikumban, a hétköznapi megvalósulás részleteiben rejlik. Az értekezés jelentős hozzájárulás a bírói hatalom jelenkori feszültségeinek megértéséhez. Igazolja, hogy az összehasonlítás lehetőséget nyújt a szervezeti, intézményi, kulturális, történeti összefüggések érzékelésére és újabb szempontokkal egészíti ki a bíróságra irányuló tudományos figyelmet. Ezért fokozott jelentősége van azon jogszabályi garanciák, intézményi és eljárási biztosítékok minél határozottabb és minél egyértelműbb meghatározásának és jogszabályi rögzítésének, melyek a valódi függetlenség megvalósulását biztosíthatják, miközben a bírói felelősség és a felelősségre vonás lehetőségeinek tisztázása sem maradhat el. Ezeket a garanciákat Szerző a rekrutációs rendszerben, a kinevezési gyakorlatban, az ügyelosztási automatizmusban, a bírák ellenőrizhetőségében és felelősségre vonásának megoldásaiban, a mindezekre vonatkozó nyilvánosságban, a laikusok részvételében, a bírói önigazgatás szervezeti kereteinek fejlesztésében jelölte meg. A disszertáció így válik fontos lépéssé a bírói függetlenség korszerű értelmezésében.

Az amerikai és az európai minták összehasonlító elemzésével hiánypótló tablót rajzolt meg, s mindebben elhelyezte a magyar megoldásokat. Érvelése meggyőző, szakirodalmi bázisa imponáló, tájékozottsága és a témában tapasztalható rutinos jártassága hitelesen bizonyító erejű. Kritikai szemlélete, tárgyilagosan elemző kutató praxisa megalapozott és hiteles eredményeket tartalmaz. Vizsgálódásainak mélysége, az egyes államok megoldásai kevésbé részletes vagy éppen aprólékos ismertetése nyilvánvaló kapcsolatban áll az általa folytatott igen széles spektrumú kutatások eredményességével.

A műből kitűnik a szerző elkötelezettsége a bírói autonómia és a jogállami igazságszolgáltatás egyéb elvárásai iránt. Alkalmas kiindulópontot szolgáltat újabb kutatásokhoz, annál is inkább mert szerző jó törekvése és tulajdonsága a definíciókra törekvés és a definiálási képesség.

Láthatóan szerző igen fontosnak tartja külön hangsúlyozni a laikus részvétel létjogosultságát az igazságszolgáltatásban. Pontos definíció nyitja a téma taglalását, igazolva, hogy a laikus bírák függetlenségére, pártatlanságára, továbbá a reprezentativitás szempontjára különös figyelmet kell fordítani.

A feldolgozott témakörök eltérő módszertant követnek, anélkül, hogy ez nyomot hagyna az összképen. Ezek között is kiemelkedő a szerző és munkatársai által lefolytatott empirikus vizsgálat eredményeinek ismertetése a magyar ülnökrendszerben értelmezhető reprezentativitás és közreműködés vonatkozásában.